

Ставри Топалов: Парламентът наистина ще национализира и жълтиците, наследени от баба и дядо

2008-09-02 00:03:02

Снимки: e-vestnik

Както е известно в парламента мина на първо четене нов закон за културното наследство, който засяга частните колекционери и практически всички българи, които имат някакви антични или по-стари вещи. По този повод e-vestnik потърси нумизмата Ставри Топалов, който е член на ръководствата на нумизматичните дружества в България и е смятан за най-големия познавач на антични монети у нас. По професия той е машинен инженер, научен сътрудник I степен, почетен изобретател на България, от ученическите си години се интересува от древна история и започва да колекционира антични монети. Днес пише книги, които се ценят високо и се търсят от нумизматите и в чужбина. Основна тема в колекцията му са монетите на тракийските и македонски владетели и градове от земите на Тракия, сечени VI-I в. пр. н. е. С монети от колекцията си е участвал в изложби у нас и в чужбина още по времето на комунизма.

- Какво лошо има в новия законопроект за културното наследство?

- Законопроектът гласи следното – ще се дава тримесечен срок, в който всеки един, който има движими културни ценности, да ги вкара в известност. В този срок всеки колекционер трябва да си вземе колекцията, да я занесе в музея, да се направят снимки, да се дадат описания. Едновременно с това колекционерът трябва да носи документ, който да докаже правото на собственост, това означава, че за всяка монета, за всеки предмет трябва да се извади разписка откъде е взето.

Досега обаче никой не е искал да се създава документ, когато почива дядо ти и ти оставя няколко жълтици, часовник, пръстен, гривна. Когато не можеш да представиш документ, според новия законопроект, ти не си собственик на тези движими ценности. Собственик става държавата. Ти трябва да го пазиш и да се грижиш за него, да го даваш за участия в изложби, но не можеш да го завещаваш, наследяваш, подаряваш или продаваш.

Това е една изключително нагла национализация! В България има десетина големи колекционера, но 40-50 хиляди по-малки.

- Всъщност новият законопроект не касае само колекционерите, а всички граждани?

- Ударът е срещу всеки обикновен гражданин. Скоро четох във вестниците една анкета за колекционерите - само 4% от запитаните граждани са против национализирането на колекциите. Всички останали са съгласни. Българинът е голям завистник – как може Васил Божков да има, а аз не. Всичките тези не подозират, че хора като Божков лесно ще си извадят документи. Ако поканите някого у вас, обаче, и той види какво имате от дядо ви, от баба ви, веднага може да даде информация за вас. По новия закон, ако не сте регистрирали това, което имате – то първо се конфискува, глобата е от 2 до 6 хиляди лева, ще си имате неприятности.

Снимки: e-vestnik

- Кой има интерес от този законопроект?

- Държавните служители. Те искат да имат пълен контрол върху всичко, което се нарича културна ценност. В проектозакона пише, че за да се изнесе една монета, да се продаде, трябва министърът на културата да разреши и кой ли още не. Това е нещото, което предполага корупция. Има много смешна постановка в законопроекта – културните ценности, след като не могат да бъдат регистрирани, те стават „укрити“. Което значи, че могат да ти влязат в къщата и да ти направят пълен тараш. Не знам в някоя европейска страна да е така.

- Хората като чели пазят най-вече монети, завещани от прабаби и прадедовци?

- Дефиницията за монетите е „универсално средство за размяна“. Стойността на метала в тях е ценното. Като такива те са съхранявани и предавани в наследство още от древни времена. Повечето, особено бедните хора, са къртали тези неща и са ги предавали на наследниците. Монетите са били пазени като стойност. Официално известно е, че до Освобождението в Османска Турция всички видове монети вървят едновременно. За това пет века се е плащало с всичко, което е благороден метал и не е имало ограничения. 10 години след Освобождението, първата задача на Народна банка е да изтегли от обръщение това злато и сребро и да го замени с новите български монети. И това е продължило над 20 години. През 70-те години на миналия век имаше един период, когато срещу монети се раздаваха бонове, с които човек можеше да си купи разни неща от Кореком (б. р. - валутен магазин по времето на комунизма).

Всичко това показва, че всички тези запазени монети са били в хората и това са били белите им пари за черни дни. От Одринска Тракия, като е бягала прабаба ми, това, което са носели в пелените на сестра й, са златни монети, а в самара на магарето – сребърни. Всичко това нещо се обявява, че ако е останало в наследници, които няма как да имат документ, е собственост на държавата.

Нямам нищо против това да стане национално наследство – подчертавам не държавно! Държавата е изключително лош стопанин. Сега остава да се влезе в дома на човека и да се изземе...

Като чуя държавна собственост... Няма такова нещо – има нация, нацията притежава! Материалната собственост обаче е на този, който притежава нещата.

- Какво ще означава, ако е национална собственост?

- Това, което сме предложили: аз мога на територията на България да оставям предметите на децата си, да го продам, да го предложа на музей. Да го предложа на държавни магазини и аукциони, каквито отдавна трябваше да има.

Снимки: e-vestnik

Ние предлагаме (б. р. - организациите на нумизматите) за новия закон изключително коректни и полезни неща. Останахме с впечатление, че това ще бъде взето под внимание. Показа се, че нашите предложения към Комисията по култура в Народното събрание не са били и помирисани. Аз присъствах на заседанието, в което комисията реши предложението да влезе в Народното събрание и го гласуваха. От самата комисия няколко депутата се изказаха, че въобще не са погледнали проектозакона, камоли нашите предложения. А колекционерските организации работихме няколко месеца, срещаме се няколко пъти. По време на заседанието на комисията имаше много нагли изказвания на тези хора! Казват щом е извадено от земята, е на държавата. Еми не всичко идва от земята. А и това, което е в земята, не е скрито като културна ценност, а това са богатствата на определени хора, които са си криели богатството. Моят прадедо е бил интендант към българската армия. Връща се с една торба златни монети след Освобождението, но е много болен. Ляга в къщата в Драгалевци и изпада в кома. Къщата ни тогава е била с 10

декара двор, сега е разделен на наследници. Преди да умре, скрива златните монети в двора. Сега ако се намери това нещо – на държавата ли е или на нашата фамилия?

- Колко са били преди 89-та колекционерите?

- Преди 89-та година колекционерите бяха 50-60 хиляди в 120 организации. Аз организирах изложби, което беше една от формите да дадем възможност на обществеността да види какво имаме в колекциите и държавата да се запознае, какво има в гражданите. Всички желаещи попълваха бланки, описваха всичко подробно и се решаваше дали се допускат. Тези документи съществуват все още. Държавата тогава подкрепяше колекционерите и искаше самоинициативно да се декларира кой каква колекция има. И тогава имаше само десетина души, които традиционно изнасяха, но ги хващаха, прибираха им нещата. Имаше иманяри и металотърсачи, но броят им беше нищожен.

Сега има около 200 хиляди металотърсачи, изключително голям брой от хора, които се занимават с търговия и изнасяне на предмети.

- Сега на колекционера се гледа като на измамник?

- Една много неправилна постановка, за която са виновни част от научните ни работници, които открай време имат лошо отношение към колекционерите. Независимо, че председателят на централния съвет, секретарят на централния съвет, членовете на изпълнителното бюро – всички са били нумизмати, които в момента са професори и доктори на историческите и нумизматичните науки. Тези хора по наше време, подкрепяха тезата за свободно колекциониране. Държавата ни даде тези права, хората си показваха монетите, регистрираха ги.

Снимки: e-vestnik

Защо сега същите научни работници застъпват противоположно мнение?

Аз не познавам колекционер, който да не е платил това, което взима. Аз като колекционер съм давал такива пари за някои монети, каквито няма да се дадат на Запад. Давал съм ги заради тяхната историческа стойност, тяхната научна стойност. Всичко, което е закупено от колекционерите и е останало в България, е тук, благодарение именно на колекционерите. В противен случай, хора, които са търговци и не разбират какво продават, биха го изнесли навънка и би било безвъзвратно загубено.

- Възможно ли е в три месечен срок всеки колекционер да се регистрира колекцията си?

- Това е невъзможно мероприятие. Конкретно нумизматите в България – дипломираните, специалистите, са между 9 и 11 човека. За 4 години досега 8 или 12 човека са регистрирали колекциите си – Васил Божков, Димитър Иванов, генерал Тонев, още няколко крупни колекционера. Аз и още десетина мои колеги от Софийското дружество написахме на Божидар Димитров едно писмо, че сме съгласни да представим колекциите си, но понеже няма правилник, чакаме да бъдем извикани в момента, в който е изготвен. Самият той пред медиите каза, че за регистрирането на всяка колекция отиват 3-4 месеца и хората му не могат да си вършат работата. Тоест се поиска да се направи нещо, което не може да се направи – 60 хиляди колекционера, как ще стане? И сега продължават с тази глупост. А няколко милиона български граждани, които имат културни ценности? Някои дори не подозират, че ги имат. Те как ще ги регистрират? За три месеца...

Какво предлагате вие нумизматите?

- Нашите предложения включваха, ако нещо ще се продава, то да имаш право на избор. Един обикновен гражданин, да речем, който не разбира от нищо, да отиде в държавен магазин. Предложил съм да има специална бланка, на която се записва името на човека, взима се монетата, сканира се, вкарва се информация, правят се три копия – за човека, за магазина и за място, където никой не може да има достъп – при експерта. Държавните служители не трябва да имат достъп до него. Музеите да имат първо право на откупуване, ако не представлява интерес за тях, собственикът да има правото да я продава на колекционери и др. в рамките на България. Медиите непрекъснато съобщават за кражби в музеите, има липси, заменят се истински неща с фалшиви. Правил съм дарения в няколко музея, в два от тях монетите бяха откраднати. Викан съм като експерт в музеи да оценявам монети – там имаше много копия. Къде са истинските монети?

- Какво ще стане, ако новият законопроект влезе в сила?

- Гражданите, които в момента злорадстват как на колекционерите ще им стане тъжно, не подозират, че само като влезе в сила, ще си имат проблеми. Законът е срещу българските граждани, които имат културни ценности. Българските граждани по конституция имат правото да имат културни ценности, защото връзката с тях ни прави нация. Може ли един закон да не спазва конституцията? По конституция частната собственост е неприкосновена.

Новият законопроект казва така: ако за да ден предмет не можете да представите документ, се изземва. Ако искате обаче да си купите – купувате и получавате документ и вече може да притежавате културни ценности. Значи първо ви ги отнемаме и после ви признаваме правото да имате културни ценности.